

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

INFORMAČNÍ MATERIÁL O VZTAHU ČR K MEZINÁRODNÍMU TRESTNÍMU SOUDNICTVÍ

Praha, duben 2014

Přehled zkratk:

ICC	Mezinárodní trestní soud
STL	Zvláštní tribunál pro Libanon
ICTY	Mezinárodní tribunál pro bývalou Jugoslávii
ICTR	Mezinárodní tribunál pro Rwandu
SCSL	Zvláštní soud pro Sierra Leone
ECCC	Zvláštní senáty kambodžských soudů
IRMCT	Mezinárodní zbytkový mechanismus pro trestní tribunály

Obsah

Úvod	str. 4
Mezinárodní trestní soud	str. 6
Zvláštní tribunál pro Libanon	str. 10
Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii	str. 11
Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu	str. 12
Mezinárodní zbytkový mechanismus pro trestní tribunály	str. 13
Zvláštní soud pro Sierra Leone	str. 14
Zvláštní senáty kambodžských soudů	str. 15
Nová úprava spolupráce justičních orgánů ČR s mez. soudy a tribunály podle zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních	str. 17

Úvod

Předkládaný materiál je výsledkem pracovní činnosti podskupiny pro mezinárodní trestní soudnictví v rámci Národní skupiny pro implementaci mezinárodního humanitárního práva, která byla za účasti Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva vnitra zřízena v roce 2012. Jedná se stručný přehled aktivit ČR v oblasti mezinárodního trestního práva, jehož cílem je především informovat širokou veřejnost o existenci mezinárodních trestních soudů, o vztahu ČR k nim a o právním rámci spolupráce českých orgánů s mezinárodními trestními soudy.

Mezinárodní trestní soudnictví je důležitým prvkem podpory šíření respektu k lidským právům, humanitárnímu právu, vlády práva a principu dobrého vládnutí, které patří mezi základní pilíře české zahraniční politiky. Pro ČR je zaměření na mezinárodní trestní soudnictví logickou a přirozenou volbou. Na území ČR totiž v minulosti došlo k masovému páčání zločinů podle mezinárodního práva, český odborník JUDr. Bohuslav Ečer se výrazným způsobem zapsal do procesů před Norimberským tribunálem a ČR byla prvním státem v Radě bezpečnosti, který kvalifikoval události ve Rwandě v roce 1994 jako genocidu.

Systém mezinárodní trestní spravedlnosti nevychází z upřednostňování existence mezinárodních trestních soudů a tribunálů, které nahrazují činnost soudů národních, ale je naopak založen primárně na posilování vlády práva na národní úrovni tak, aby mezinárodní trestní soudy byly poslední možností, když národní právní řád selže ve své základní odpovědnosti chránit jednotlivce před nejzávažnějšími zločiny. Proto i ČR klade značný důraz na řádnou implementaci všech svých mezinárodních závazků a stále posiluje právní rámec pro efektivnější spolupráci s mezinárodními trestními soudy. Příkladem takovéto legislativy je např. nový zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, který vstoupil v účinnost dne 1. ledna 2014. Nad rámec svých závazků sjednává ČR dohody s mezinárodními soudy o dalších formách vzájemné spolupráce.

V systému mezinárodní trestní spravedlnosti sehrává prvořadou úlohu ochrana obětí. Protože nejzávažnější zločiny jsou velmi často páčány systematicky a masově a v souvislosti s ozbrojeným konfliktem, je důležité mezinárodní trestní soudnictví vnímat i v kontextu procesu stabilizace a post-konfliktního usmíření. Z tohoto důvodu ČR klade důraz na finanční podporu obětem těchto zločinů a pravidelně přispívá do Svěreneckého fondu pro oběti zřízeném Mezinárodním trestním soudem.

ČR podniká systematické kroky k upevnování pozice mezinárodního trestního soudnictví ve svých vnitrostátních i zahraničních aktivitách. Zejména je patrný průnik českých soudců do prestižních pozic mezinárodních soudců za aktivní podpory Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva spravedlnosti. V roce 2011 se tak na devět let stal soudcem Mezinárodního trestního soudu soudce Robert Fremr a v roce 2013 soudkyní Zvláštního tribunálu pro Libanon soudkyně Ivana Hrdličková. ČR se rovněž zapojuje do aktivit souvisejících s rozhodováním o budoucích podobách různých mechanismů, které souvisejí s činností mezinárodních soudů (do konce roku 2014 je ČR členem byra Shromáždění smluvních stran Římského statutu Mezinárodního trestního soudu) a i v době finančních úspor se snaží hledat prostředky pro financování vybraných mezinárodních trestních soudů. ČR aktivně podporuje mezinárodní trestní soudy v rámci svých politických vystoupení. V roce 2012 se stal ministr zahraničních věcí členem sítě ministrů zahraničních věcí podporujících

Mezinárodní trestní soud a ČR byla v létě 2012 jedním z prvních států, který podpořil tzv. švýcarskou iniciativu, aby Rada bezpečnosti svěřila situaci v Sýrii do pravomoci Mezinárodního trestního soudu.

JUDr. Renáta Klečková, Ph. D.
tajemnice Národní skupiny pro implementaci mezinárodního humanitárního práva

Mezinárodní trestní soud (ICC)

Popis činnosti

Mezinárodní trestní soud (ICC) je nezávislá mezinárodní instituce, která byla založena mezinárodní smlouvou, tzv. Římským statutem Mezinárodního trestního soudu (ŘS). ICC není orgánem OSN, má s ní však uzavřenu dohodu o spolupráci (dohoda vstoupila v platnost dne 4. 10. 2004). ŘS vstoupil v platnost dne 1. 7. 2002. K dnešnímu dni má ŘS 122 smluvních stran. ČR se stala smluvní stranou dne 1. 10. 2009.¹ ICC v současné době řeší případy z 8 států (Uganda, Demokratická republika Kongo, Súdán, Středoafriická republika, Keňa, Libye, Pobřeží slonoviny), které se týkají více než 30 obviněných osob. Před ICC jsou aktuálně obviněny dvě stávající hlavy státu, a to prezidentů Keni a Súdánu. Sídlo ICC je v Haagu.

ICC je oprávněn stíhat jednotlivce za válečné zločiny, zločiny proti lidskosti, zločin genocidy a do budoucna i zločin agrese, a to pouze tehdy, pokud je nechtějí či nemohou stíhat příslušné státy samy (princip komplementarity). ICC má pravomoc nad osobami, které v době spáchání svého zločinu dovršily 18 let, bez ohledu na jejich veřejné postavení. Soud může uložit maximálně nejvyšší trest doživotí. Z hlediska časové jurisdikce může ICC stíhat pouze zločiny spáchané po vstupu ŘS v platnost, tj. po 1. 7. 2002. Pokud se stát stane smluvní stranou ŘS po jeho vstupu v platnost, může ICC vykonávat jurisdikci pouze vůči zločinům spáchaným po vstupu Statutu v platnost pro tento stát, ledaže tento učinil prohlášení, že akceptuje výkon jurisdikce ICC od dřívějšího data², max. však od 1. 7. 2002. ICC je teritoriálně příslušný pro zločiny, které byly spáchany na státním území smluvní strany ŘS, včetně na palubě jí registrovaných lodí a letadel (princip teritoriality), nebo pokud byly spáchany občanem smluvní strany ŘS (princip aktivní personality). Tyto principy se ovšem neuplatní, když o prošetření těchto zločinů požádá ICC Rada bezpečnosti OSN. V tomto případě má ICC i jurisdikci nad výše vyjmenovanými zločiny spáchanými na území nesmluvních států ŘS občany nesmluvních států. Zahájit vyšetřování konkrétních případů může pouze žalobce, a to: (i) na žádost smluvní strany; (ii) na žádost Rady bezpečnosti OSN jednající na základě kapitoly VII Charty OSN; (iii) sám z vlastní iniciativy, avšak v tomto případě musí mít souhlas přípravného senátu.

Každý rok v listopadu se střídavě v New Yorku nebo Haagu koná zasedání Shromáždění smluvních stran Římského statutu, které schvaluje rozpočet ICC, volí soudce a žalobce a rozhoduje o budoucím vývoji podoby systému ICC. V mezidobí plní správní úkoly tohoto systému byro Shromáždění smluvních stran.

ČR a ICC

ČR se stala smluvní stranou Římského statutu dne 1. 10. 2009. Dne 3. 6. 2011 se dále stala smluvní stranou Dohody o výsadách a imunitách ICC. V létě 2013 byl zahájen ratifikační proces obou kampalských změn Římského statutu, a to definice zločinu agrese a

¹) ŘS byl v ČR vyhlášen pod č. 84/2009 Sb. m. s.

² Takto se tomu stalo v případě Pobřeží slonoviny a Ukrajiny.

tzv. Belgického návrhu, který zakazuje používání určitých látek a střel během vnitrostátního ozbrojeného konfliktu.

Dne 1. 1. 2014 vstoupila v účinnost novela trestního zákoníku, která nově upravuje skutkovou podstatu zločinu agrese (§ 405a trestního zákoníku) tak, aby odpovídala kampalské změně Římského statutu. Téhož dne se rovněž stal účinným zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, který nově upravuje spolupráci ČR s mezinárodními trestními soudy. O tomto zákoně bude pojednáno samotně.

V roce 2010 přijala vláda svým usnesením č. 47 z 14. 6. pravidla pro výběr kandidátů pro funkci soudce ICC. Za aktivní podpory MZV byl v prosinci 2011 zvolen soudce JUDr. Robert Fremr soudcem ICC pro funkční období 2012-2021, který aktuálně zasedá v keňských případech. ČR je pro období 2012-2014 členem byra Shromáždění smluvních stran Římského statutu.

Kromě každoročního povinného příspěvku ČR na činnost ICC (pro rok 2014 je jeho výše 726 805,- EUR) ČR od roku 2011 pravidelně přispívá dobrovolným darem do Svěreneckého fondu pro oběti, doposud v celkové výši 470 000,- Kč. ČR již rovněž jako jeden z mála států jednorázově splatila svůj podíl (cca 16 mil. Kč) na výstavbu nového sídla ICC, které by mělo být dokončeno v Haagu v roce 2017.

Dne 10. 10. 2011 ČR ustavila Národní skupinu pro implementaci mezinárodního humanitárního práva a ta v roce 2012 zřídila svoji podskupinu pro mezinárodní trestní soudnictví, která se za předsednictví MZV schází nejméně dvakrát ročně.

EU a Mezinárodní trestní soud

Dne 10. 4. 2006 EU podepsala s ICC Dohodu o spolupráci a pomoci. Následně byla sjednána dohoda mezi EU a ICC o výměně utajovaných informací. Členské státy EU jsou největšími finančními přispěvateli do rozpočtu ICC. Jejich příspěvky tvoří 57,4% z celkové výše povinných příspěvků do ICC. Aktivity EU k ICC vycházejí zejména z [Rozhodnutí Rady 2011/168/SZBP ze dne 21. 3. 2011 o Mezinárodním trestním soudu](#) a na něj navazující [Akční plán](#). Cílem tohoto Rozhodnutí je podpora efektivního fungování ICC, včetně snahy zajistit, aby se smluvní stranou Římského statutu stalo co nejvíce států světa (tzv. univerzalita). Součástí politiky EU je tzv. politika „*non-essential contacts*“, tj. omezení kontaktu s osobami, na které byl ICC vydán zatykač na nezbytné kontakty vážící se k výkonu základních funkcí státu.

Koordinace aktivit EU

EU a národní kontaktní místa

Aby byla zajištěna rychlá a účinná výměna informací v přípravě aktivit EU a v otázkách implementace Rozhodnutí Rady, byla založena kontaktní místa v členských státech EU a v Evropské službě vnější akce. Za ČR je tímto kontaktním místem mezinárodněprávní odbor MZV.

COJUR/ICC

Jedná se o akronym pracovní podskupiny Rady EU pro Mezinárodní trestní soud. Tato podskupina založená v roce 2002 se setkává každoročně čtyřikrát v Bruselu a jedenkrát v Haagu. Na těchto setkáních je řešena pravidelná agenda, jejíž struktura vychází z Akčního plánu. Skupina připravuje koordinaci postojů členských států EU na zasedání Shromáždění smluvních stran Římského statutu a ve Valném shromáždění OSN. Skupina se na zasedáních pravidelně setkává se zástupci nevládních organizací podporujících činnost ICC. Zasedání COJUR/ICC se účastní zástupci mezinárodněprávního odboru MZV.

Univerzalita a jednotnost Římského statutu

Nástroje EU pro dosažení tohoto cíle jsou: politický dialog, prohlášení na půdě mezinárodních organizací, demarše, vzdělávací činnost (EU vytvořila list expertů na problematiku ICC). Z právních nástrojů je to uzavírání smluv, které obsahují závazek k dodržování principů, na kterých je Římský statut založen (tzv. ICC klauzule).

I. Politický dialog

Politický dialog ohledně podpory ICC je veden na několika úrovních:

- a) bilaterální politická setkání na různých úrovních (předseda vlády, ministři, velvyslanci, atd.)
- b) summity (jedná se zejména o podporu činnosti ICC ve formě společného prohlášení dotčeného státu a EU)

II. Prohlášení na půdě mezinárodních organizací

Od roku 2005 členské státy EU společně podporují přijetí každoroční rezoluce Valného shromáždění OSN a předsednická země EU má koordinovaný projev na podporu ICC. Na Shromáždění smluvních stran ŘS předsednická země EU pronáší projev za EU a ČS EU koordinují své postoje k projednávaným otázkám.

III. Demarše

Nástrojem jednotnosti a univerzality ŘS jsou demarše. Od roku 2002 EU vykonala více než 600 demarší do více jak 110 zemí. Každý rok se vykoná zhruba 60 demarší, jejichž obsahem je a) výzva k ratifikaci ŘS, b) výzva k implementaci ŘS, c) výzva k ratifikaci dohody o výsadách a imunitách ICC nebo d) výzva ke spolupráci s ICC a plnění závazků, které státům z ŘS či příslušné rezoluce Rady bezpečnosti plynou.

IV. Klauzule o ICC ve smlouvách se třetími zeměmi

EU sjednává smlouvy se třetími zeměmi (politické, hospodářské), které obsahují klauzuli o podpoře činnosti ICC. Např. v revidované dohodě z Cotonou z roku 2005, která se aplikuje v 79 afrických, karibských a pacifických zemích v čl. 11 stojí: „...strany znovu potvrzují své odhodlání bojovat proti mezinárodnímu zločinu v souladu s mezinárodním právem, s patřičným ohledem na ŘS.“ Podobné klauzule jsou obsaženy ve smlouvách o partnerství a spolupráci s mnoha třetími státy. Klauzule o šíření univerzality a jednotnosti je rovněž obsažena v politických ujednáních EU v rámci Evropské politiky sousedství se třetími zeměmi, jako Ukrajina, Gruzie, Libanon, Moldávie atd.

V. Vzdělávací činnost, technická a materiální pomoc

EU je klíčovým partnerem ICC. Od roku 2003 Komise vyčlenila více jak 25 mil. EUR na ratifikační kampaň prováděnou nevládními organizacemi. Od roku 2002 Komise podporuje ICC skrze EIDHR (Instrument na podporu demokracie a lidských práv).

Zvláštní tribunál pro Libanon (STL)

Popis činnosti

STL byl založen dohodou mezi OSN a Libanonem z r. 2006, která vstoupila v platnost na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1757 (2007) dne 10. 6. 2007 (rezoluce nahradila souhlas Libanonu být vázán dohodou). Každé tři roky generální tajemník OSN po konzultaci s vládou Libanonu a Radou bezpečnosti OSN rozhoduje o prodloužení platnosti dohody. Jurisdikce STL je omezena na osoby, které nesou odpovědnost za bombový útok ze dne 14. 2. 2005, při kterém byl zabit dřívější předseda vlády Rafik Hariri a 22 dalších osob. Jurisdikce STL může být za určitých podmínek rozšířena i na útoky obdobné závažnosti a charakteru, které se odehrály v Libanonu mezi 1. 10. 2004 a 12. 12. 2005. Tribunál sídlí v Haagu a je prvním mezinárodním trestním soudem od Norimberského tribunálu, kde je možné vést trestní řízení *in absentia*. Libanon je stát s tzv. kontinentálním právním systémem. Procesní a důkazní řád STL je určitým „mixem“ kontinentálního a anglosaského právního systému. Např. zde má silnější roli přípravný soudce, který tak připomíná vyšetřujícího soudce z některých právních řádů tzv. kontinentálního právního systému.

STL se skládá ze čtyř orgánů: 1) soudci, 2) úřad žalobce, 3) tajemník a 4) úřad obhajoby. STL má 11 soudců. Jedná se o soudce libanonské a mezinárodní. Od ledna 2013 má „svoji“ soudkyni i ČR, a to JUDr. Ivanu Hrdličkovou, kterou na toto místo vybral generální tajemník OSN. Soudkyně Hrdličková byla zařazena do odvolacího senátu, kde působí kromě dvou libanonských soudců i tři soudci mezinárodní (Nový Zéland, Uganda, ČR).

Před STL jsou obžalovány čtyři osoby, jejichž procesy začaly v lednu 2014. Do budoucna lze s vysokou pravděpodobností očekávat, že STL obviní i další osoby.

Podle rezoluce RB č. 1757 (2007) má Libanon povinnost se STL spolupracovat. Rozpočet Tribunálu pro rok 2013 byl cca 60 mil EUR. Rozpočet je hrazen z 51% dobrovolnými příspěvky a ze 49% Libanonem. Největšími donory STL jsou USA, EU a její ČS.

ČR a Zvláštní tribunál pro Libanon

ČR nemá mezinárodněprávní závazek s Tribunálem spolupracovat. Od roku 2008 ČR pravidelně přispívá na chod tribunálu dobrovolnými příspěvky v celkové výši cca 10.000,- USD ročně.

Mezinárodní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY)

Popis činnosti

Mezinárodní tribunál pro stíhání osob odpovědných za vážná porušení humanitárního práva spáchaná na území bývalé Jugoslávie od roku 1991 byl založen na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN 827 (1993) a je jejím subsidiárním orgánem.

Do jurisdikce ICTY spadá vyšetření závažných porušení Ženevských úmluv, porušení závazných pravidel a obyčejů války, genocidy a zločinů proti lidskosti, spáchaných na území bývalé Jugoslávie od roku 1991. ICTY sídlí v Haagu. Sestává ze tří prvoinstančních senátů a jednoho odvolacího senátu. Odvolací senát přitom ICTY sdílí s Mezinárodním tribunálem pro Rwandu (ICTR).

Tribunál obvinil 161 osob a zatím odsoudil k trestu odnětí svobody 69 osob. Aktuálně je 21 případů v odvolacím řízení a 4 případy v prvostupňovém řízení. Žádná osoba není na útěku. Tribunál pomalu ukončuje svoji činnost, vedení procesu s Radovanem Karadžičem se očekává až do roku 2016.

Podle rezolucí Rady bezpečnosti 1503 (2003) a 1534 (2004) měly oba tribunály (ICTR a ICTY) skončit prvoinstanční řízení do konce roku 2008 a svou činnost zcela uzavřít do konce roku 2010. Tyto termíny se však nepodařilo dodržet. Jako nástroj ke zrychlení rozhodovací činnosti vyzvala Rada bezpečnosti k předání méně významných obviněných k řízení před kompetentními národními soudy. Za tímto účelem byl do Jednacího řádu doplněn článek 11bis, podle něhož může ICTY a ICTR předat řízení do země, (i) na jejímž území byl zločin uvedený v obžalobě spáchán, (ii) v níž byl obžalovaný zatčen anebo (iii) která má jurisdikci a je ochotná a připravená případ přijmout. Doposud takto bylo předáno 13 případů.

ČR a ICTY

ČR je povinna spolupracovat s ICTY na základě rezoluce Rady bezpečnosti č. 827 (1993). Nad rámec povinné spolupráce v rozsahu uvedené rezoluce ČR sjednala dne 15. 9. 2006 Dohodu mezi ČR a OSN o relokaci svědků ICTY. Dohoda je platná od 7. 6. 2007. ČR dále dne 23. 3. 2006 podepsala Smlouvu s OSN o zapůjčení vězeňského personálu Mezinárodnímu tribunálu pro bývalou Jugoslávii. Smlouva byla sjednána na tři roky a vstoupila v platnost dne 15. 6. 2007. Aktuálně probíhají sondážní jednání o možnosti uzavřít dohodu o předávání osob odsouzených ICTY do ČR.

U ICTY působilo i několik českých občanů. V letech 2001 – 2004 byla *ad litem* soudkyní JUDr. Ivana Janů, nyní soudkyně Ústavního soudu ČR. V úřadu žalobce působili JUDr. Anna Richterová a Vladimír Dzuro (1995 – 2004)

Na základě rezoluce Rady bezpečnosti ČR přispívá na chod ICTY pravidelným povinným ročním příspěvkem (v r. 2014 činil **312.163,- USD**). V minulých letech ČR pravidelně ICTY poskytovala rovněž dobrovolný příspěvek.

Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (ICTR)

Popis činnosti

Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu je soudním orgánem zřízeným rezolucí RB OSN č. 955 (1994) ze dne 8. 11. 1994 za účelem vyšetřování a potrestání osob odpovědných za vážné porušení práva ozbrojených konfliktů na území Rwandy od 1. 1. do 31. 12. 1994. Zároveň je subsidiárním orgánem RB OSN. Sídlem ICTR byla Arusha (Tanzánie), kde však již byla činnost ICTR ukončena. ICTR obvinil 93 osob a vydal 75 rozsudků. Podle pravidla 11bis bylo přesunuto 10 řízení do Francie a Rwandy. 9 osob nebylo dosud dopadeno, včetně multimilionáře Féliciena Kabugy, který financoval vojenské složky páchající genocidu ve Rwandě. V případě dopadení bude 6 případů předáno do Rwandy a tři nejzávažnější budou řešeny reziduálním mechanismem.

ČR a ICTR

ČR je povinna spolupracovat s ICTR na základě rezoluce Rady bezpečnosti č. 955 (1994). Nad rámec povinné spolupráce v rozsahu uvedené rezoluce ČR nesjednala s ICTR žádnou mezinárodní smlouvu.

U ICTR v Arushi působil v letech 2006 – 2008 a 2010-2011 JUDr. Robert Fremr jako *ad litem* soudce.

Na základě rezoluce Rady bezpečnosti ČR přispívá na chod ICTR pravidelným povinným ročním příspěvkem (v r. 2014 činil **151.447,- USD**). V minulých letech ČR pravidelně ICTR poskytovala rovněž dobrovolný příspěvek.

Mezinárodní zbytkový mechanismus pro trestní tribunály (IRMCT)

Dne 22. 12. 2010 přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci ustavující **Mezinárodní zbytkový mechanismus pro trestní tribunály** (ICTY a ICTR). Úkolem Zbytkového mechanismu je dokončit úkoly ICTY a ICTR poté, co oba tribunály završí své působení; mechanismus tedy převezme jurisdikci, práva a závazky a základní funkce ICTY a ICTR (mj. bude oprávněn stíhat osoby obviněné tribunály a zatčené až po ukončení činnosti tribunálů, dohlížet nad výkon rozsudků). Mechanismus se skládá ze dvou „poboček“ (branches), které již obě zahájily svou činnost. Pro ICTR dne 1. 7. 2012 a pro ICTY dne 1. 7. 2013. Na základě rezoluce Rady bezpečnosti ČR přispívá na chod residuálního mechanismu pravidelným povinným ročním příspěvkem (v r. 2014 činil **201.199,- USD**)

Zvláštní soud pro Sierra Leone (SCSL)

Popis činnosti

Zvláštní soud pro Sierra Leone byl *ad hoc* trestní soud zřízený v roce 2002 na základě dvoustranné smlouvy mezi OSN a vládou Sierra Leone. Nebyl tedy zřízen Radou bezpečnosti na základě kapitoly VII Charty OSN. SCSL měl pravomoc stíhat nejzávažnější porušení mezinárodního humanitárního práva a práva Sierra Leone (jeho Statut mj. odkazoval i na zákon o nezákonných svévolných činech z roku 1861), která se odehrála na území Sierra Leone od 30. 11. 1996. Mezi tyto zločiny patřily zejména zločiny proti lidskosti a válečné zločiny. SCSL měl pravomoc nad osobami, které v době spáchání zločinu dovršily 15 let. SCSL mohl ukládat tresty odnětí svobody. SCSL nemohl ukládat trest smrti ani trest doživotí. Pravomoci SCSL a pravidla trestního řízení byly upraveny ve Statutu a Jednacím řádu. Vzhledem k tomu, že SCSL vykazoval některé znaky vnitrostátního soudu, a nebyl tedy čistě mezinárodním tribunálem, býval obvykle nazýván soudem „hybridním.“ SCSL ukončil svoji činnost v roce 2013 a zbývající funkce převzal jeho Zbytkový mechanismus (odlišný od Zbytkového mechanismu ICTY a ICTR). SCSL (nyní Zbytkový mechanismus) je plně hrazen z dobrovolných příspěvků.

SCSL sídlil ve Freetownu v Sierra Leone, zde však již byla činnost ukončena v listopadu 2009 vynesemím odvolacího rozsudku nad třemi vůdci Revoluční sjednocené fronty (*RUF*). Detenční jednotka soudu ve Freetownu byla přeměněna na národní vězení pro ženy. Trestní řízení proti bývalému liberijskému prezidentovi Ch. Taylorovi probíhalo z bezpečnostních důvodů v Haagu v prostorách ICC na základě rezoluce RB OSN 1688 (2006) a memoranda mezi SCSL a ICC. Celkem SCSL dokončil řízení s 22 osobami. Doposud je jako uprchlý veden jediný obviněný – Johnny Paul Koroma, bývalý vůdce AFRC (*Armed forces Revolutionary Council*), který je ovšem zřejmě mrtev; pokud by se objevil, může být souzen před některým národním soudem na základě čl. 11bis Jednacího řádu SCSL (předání případu jinému soudu).

ČR a SCSL

ČR neváže ke spolupráci se SCSL žádná mezinárodní smlouva. ČR přispívala na chod SCSL od roku 2011 dobrovolným příspěvkem v celkové výši cca 300.000,- USD.

Zvláštní senáty kambodžských soudů (ECCC)

Popis činnosti

Zvláštní senáty složené z mezinárodních soudců a mezinárodních žalobců k souzení zločinů spáchaných Rudými Khméry v letech 1975-79 byly založeny smlouvou mezi OSN a vládou Kambodži z r. 2003 (přijata Valným shromážděním OSN rezolucí 57/228B z 13.5.2003), přičemž ECCC fungují od r. 2006. Vláda Kambodže má závazek platit národní příspěvek, který by měl sloužit na platy kambodžského personálu ECCC. Náklady na ECCC (mezinárodní soudce, překlady, atd.) jsou hrazeny z dobrovolných příspěvků.

ECCC mohou stíhat dvě kategorie pachatelů za zločiny spáchané v období 1975-79, vedoucí představitele Demokratické Kampučie a ty, kdo nesou největší odpovědnost za závažné porušení vnitrostátního a mezinárodního práva. ECCC se od počátku zabývaly celkem čtyřmi případy.

Případ 001

Obžalovaným v případě 001 byl Kaing Guek Eav alias Duch, bývalý velitel bezpečnostního vězení v Phnompenhu S-21 (Tuol Sleng). Byl souzen a odsouzen za zločiny proti lidskosti a vážná porušení Ženevských úmluv z roku 1949 na 35 let odnětí svobody dne 26. 7. 2010. Po odvolání ze strany obhajoby, žalobce a některých civilních stran vydal nejvyšší orgán ECCC konečné rozhodnutí 3. 2. 2012, kterým potvrdil rozsudek a dodatečně přidal samostatné odsouzení za zločiny proti lidskosti a nelidské činy, přičemž zvýšil trest na doživotí. Tento rozsudek je konečný.

Případ 002

Původně stanuli před soudním tribunálem jako obžalovaní čtyři bývalí představitelé Rudých Khmerů. V současné době se jedná pouze o dva z nich. Je to bývalý náměstek generálního tajemníka komunistické strany Nuon Chea a bývalá hlava státu Khieu Samphan, jejichž obvinění zahrnují:

- zločiny proti lidskosti: vraždy, vyhlazování, zotročování, deportace, věznění, mučení, pronásledování;
- závažná porušení Ženevských úmluv z r. 1949: úmyslné zabití, mučení, nelidské zacházení, nezákonné věznění;
- genocidu.

Soudní řízení proti Iengovi Sarymu, bývalému místopředsedovi vlády a ministru zahraničních věcí, bylo zastaveno v březnu 2013 z důvodu jeho úmrtí. Řízení proti jeho manželce a bývalé ministryni sociálních věcí Ieng Thirith bylo zastaveno v listopadu 2011, když byla shledána nezpůsobilou stanout před soudem z důvodu její demence.

Případ 003 a 004

Žalobce předložil dvě úvodní podání vyšetřujícím soudcům dne 7. 9. 2009, požadující vyšetřování trestných činů týkajících se dalších 5 podezřelých. Případy, 003 a 004 zůstávají v soudní fázi vyšetřování a shromažďování důkazů.

ČR a ECCC

ČR neváže ke spolupráci se soudem žádná mezinárodní smlouva a ČR ani nepřispívá na chod soudu dobrovolným příspěvkem.

Nová úprava spolupráce justičních orgánů České republiky s mezinárodními trestními soudy a tribunály podle zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Spolupráce justičních orgánů České republiky s mezinárodními trestními soudy a tribunály byla dosud upravena, spolu s tzv. horizontální mezinárodní justiční spoluprací (tj. spoluprací justičních orgánů České republiky s justičními orgány cizích států) ve věcech trestních, v hlavě XXV., resp. v § 375 odst. 2 až 5 trestního řádu (zákon č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů; dále jen „tr. řád“). Tato úprava byla velmi kusá a z hlediska praxe jen obtížně použitelná. Mezi její hlavní nedostatky patřilo zejména omezení možnosti spolupráce pouze na mezinárodní trestní soudy ustanovené na základě vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána (v praxi pouze Mezinárodní trestní soud zřízený Římským statutem³), a na *ad hoc* mezinárodní trestní tribunály zřízené Radou bezpečnosti Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) podle kapitoly VII Charty OSN (v praxi pouze Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii⁴, Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu⁵, a aktuálně též Mezinárodní zbytkový mechanismus pro trestní tribunály⁶) – viz § 375 odst. 2 tr. řádu. Jako nepřilíš šťastná se jevila rovněž úprava předávacího řízení, pro které bylo stanoveno přiměřené použití úpravy extradičního řízení, byť s vyloučením ustanovení o vzájemnosti (§ 376 tr. řádu), ochraně zájmů států (§ 377 tr. řádu), definice extradičního trestného činu (§ 392 tr. řádu), všech důvodů nepřipustnosti vydání (§ 393 tr. řádu⁷) a možnost nepovolit vydání, resp. předání (§ 399 odst. 2 tr. řádu); v praxi by takové předávací řízení bylo (ve světle omezenosti přezkumu a možností zamítnutí předání) zbytečně složité a zdouhavé (viz § 375 odst. 2, 3, § 391 až 402 tr. řádu). Bez výslovné úpravy pak zůstávala otázka dopadu řízení před mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem na trestní řízení vedené pro týž skutek v České republice a chyběla rovněž úprava zvláštních práv osob, ohledně nichž se řízení vede, která vyplývají ze statutů, jednacích a důkazních řádů a dalších prováděcích předpisů upravujících řízení před mezinárodními trestními soudy a tribunály (např. právo na důvěrnou a neomezenou komunikaci s mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem, se svým obhájcem v řízení před mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem, poučovací povinnost podle uvedených statutů, jednacích a důkazních řádů a dalších prováděcích předpisů atp.). Neupraveno bylo také postavení žalobců a jiných představitelů mezinárodních trestních soudů a tribunálů při provádění úkonů přímo na území České republiky a odpovídající povinnosti českých orgánů a osob.

³) Římský statut byl vyhlášen pod č. 84/2009 Sb. m. s.

⁴) Zřízen rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 827 (1993).

⁵) Zřízen rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 955 (1994).

⁶) International Residual Mechanism for Criminal Tribunals. Zřízen rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1966 (2010).

⁷) Všechny důvody nepřipustnosti vydání podle § 393 tr. řádu byly vyloučeny až podle § 375 odst. 3 tr. řádu ve znění novely provedené zákonem č. 457/2008 Sb. (s účinností od 1. 1. 2009). Před touto novelou se uplatnil důvod nepřipustnosti vydání spočívající v českém státním občanství osoby, o jejíž předání jde [§ 393 odst. 1 písm. a) tr. řádu ve znění účinném do 31. 12. 2008].

Spolu s osamostatněním úpravy horizontální mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních do nového zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (zákon č. 104/2013 Sb.; dále jen „ZMJS“) dochází s účinností od 1. 1. 2014 i k přesunu problematiky justiční spolupráce s mezinárodními trestními soudy a tribunály do ZMJS. Justiční spolupráce s mezinárodními trestními soudy a tribunály tedy bude i nadále spojena s horizontální justiční spoluprací v trestních věcech a zachován zůstává i základní legislativně-technický přístup k úpravě justiční spolupráce s mezinárodními trestními soudy a tribunály, tj. přiměřená použitelnost ustanovení upravujících jednotlivé typy spolupráce horizontální s výslovně stanovenými výjimkami a dílčími zvláštními postupy. To sice znamená nižší přehlednost pro praxi, nicméně zcela samostatná úprava justiční spolupráce s mezinárodními trestními soudy a tribunály by vzhledem k rozsahu ZMJS [341 paragrafů, nepočítaje v to ustanovení doprovodného zákona č. 105/2013 Sb. (tzv. změnového zákona)] text ZMJS nepřiměřeně zatížila.

ZMJS se dělí na šest částí, přičemž justiční spolupráce s mezinárodními trestními soudy a tribunály je upravena v části čtvrté, tj. mezi částí upravující jednotlivé typy horizontální spolupráce mezi Českou republikou a cizími státy (část třetí ZMJS) a částí upravující jednotlivé zvláštní typy justiční spolupráce s členskými státy Evropské unie a státy tzv. schengenského prostoru (část pátá ZMJS). To sice není příliš šťastné z hlediska systematiky ZMJS, na druhou stranu však neustále narůstající počet instrumentů Evropské unie v oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních, které je nutno implementovat do vnitrostátního právního řádu, zřejmě neumožňuje řešení jiné, které by s sebou neneslo legislativně-technické problémy (přečíslování ustanovení následujících po části páté při každé novelizaci, kterou by byl ZMJS doplněn o implementační ustanovení k novým instrumentům Evropské unie).

Koncepčně je úprava justiční spolupráce s mezinárodními trestními soudy a tribunály založena na rozlišování mezi třemi kategoriemi mezinárodních trestních soudů a tribunálů (§ 145 odst. 1 ZMJS), a to podle míry závaznosti spolupráce s nimi z pohledu mezinárodního práva. Tomu pak odpovídá i různě „výhodná“ úprava spolupráce v ZMJS ve vztahu k jednotlivým kategoriím mezinárodních trestních soudů a tribunálů, tj. ve vztahu k jednotlivým kategoriím jsou různě stanoveny výjimky a zvláštní postupy při jinak přiměřeném použití ustanovení o horizontální mezinárodní justiční spolupráci.

V první kategorii [§ 145 odst. 1 písm. a) ZMJS] jsou zařazeny mezinárodní trestní soudy a tribunály, s nimiž je Česká republika povinna spolupracovat na základě přenosu pravomoci ve smyslu čl. 10a Ústavy, a to ať již na daný mezinárodní trestní soud nebo tribunál, anebo na OSN. Jedná se jednak o mezinárodní trestní soudy a tribunály přímo ustavené mezinárodní smlouvou podle čl. 10a Ústavy (v současnosti pouze Mezinárodní trestní soud), dále o *ad hoc* mezinárodní trestní tribunály zřízené rezolucí Rady bezpečnosti OSN podle kapitoly VII Charty OSN (v současnosti pouze již zmíněné Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii, Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu a Mezinárodní zbytkový mechanismus pro trestní tribunály), a konečně o takové jiné mezinárodní trestní soudy a tribunály, ať již ustavené na jakémkoli právním základě, vůči nimž Rada bezpečnosti

rezolucí podle kapitoly VII Charty OSN uloží povinnost spolupráce, která se bude vztahovat i na Českou republiku.

Druhá kategorie zahrnuje tzv. hybridní tribunály, tj. mezinárodní trestní soudy a tribunály ustavené mezinárodní smlouvou mezi mezinárodní organizací, jejímž je Česká republika členem (např. OSN, Evropská unie atp.), nebo orgánem takové organizace (Rada bezpečnosti) na straně jedné a cizím státem na straně druhé (v současnosti Zvláštní soud pro Sierra Leone, resp. aktuálně Zbytkový zvláštní soud pro Sierra Leone⁸, a Zvláštní tribunál pro Libanon). S nimi Česká republika povinná spolupracovat není, nicméně v řadě případů to může být žádoucí z důvodů zahraničně-politických (vzhledem ke členství České republiky v mezinárodní organizaci, která tyto mezinárodní trestní soudy a tribunály, spolu s daným cizím státem, zřídila), či protože se na území České republiky mohou nacházet obvinění, poškození, svědci (např. jako uprchlíci) nebo důkazy. ZMJS proto zmocňuje vládu, aby tuto „diagonální“⁹ spolupráci, bude-li to ve vztahu ke konkrétnímu mezinárodnímu trestnímu soudu nebo tribunálu tohoto druhu považovat za vhodné a žádoucí, umožnila přijetím nařízení, ve kterém stanoví, se kterými mezinárodními trestními soudy a tribunály spadající pod § 145 odst. 1 písm. b) ZMJS Česká republika spolupracuje¹⁰.

Třetí kategorie [§ 145 odst. 1 písm. c) ZMJS] je pak připravena pro případnou budoucí existenci mezinárodních trestních soudů a tribunálů, které nebudou spadat pod § 145 odst. 1 písm. a) ani b) ZMJS, a s nimiž se Česká republika zaváže ke spolupráci v mezinárodní smlouvě, anebo ohledně nichž bude přijat zvláštní zákon, který spolupráci s nimi podle ZMJS „aktivuje“.

Zásadní zvýhodnění mezinárodních trestních soudů a tribunálů podle § 145 odst. 1 písm. a) ZMJS představuje přímá použitelnost jejich předpisů (tj. zejména statutů a jednacích a důkazních řádů) při vyřizování jejich žádostí a příkazů justičními orgány České republiky (§ 146 odst. 2 ZMJS)¹¹. ZMJS se tak, pokud jde o mezinárodní trestní soudy a tribunály podle § 145 odst. 1 písm. a) ZMJS použije subsidiárně nejen ve vztahu k mezinárodním smlouvám podle čl. 10 (v případě Mezinárodního trestního soudu čl. 10a) Ústavy (§ 3 odst. 2 ZMJS), ale také ve vztahu k přímo použitelným ustanovením jejich předpisů upravujících řízení před nimi. Pokud jde o předpisy upravující řízení před mezinárodními trestními soudy a tribunály podle § 145 odst. 1 písm. b) a c), umožňuje ZMJS jejich přímé použití jen výjimečně (např. § 150 odst. 2 ZMJS).

⁸) Residual Special Court for Sierra Leone.

⁹) Kubíček, M.: *Základní principy a obecná pravidla spolupráce justičních orgánů České republiky s mezinárodními trestními soudy a tribunály z pohledu platné právní úpravy*, in: *Trestněprávní revue* č. 4/2010, str. 108

¹⁰) Vláda je oprávněna, nikoli však povinná takové nařízení vydat, pokud dojde k závěru, že ve vztahu k žádnému z aktuálně existujících mezinárodních trestních soudů a tribunálů, které by mohly spadat pod § 145 odst. 1 písm. b) ZMJS, není justiční spolupráce České republiky zapotřebí – srov. důvodovou zprávu k návrhu ZMJS (VI. volební období Poslanecké sněmovny, sněmovní tisk č. 646/0, str. 262).

¹¹) Z toho důvodu bylo nutno ve Sbírce mezinárodních smluv tyto předpisy publikovat – viz č. 68/2013 Sb. m. s.

Dalšími odlišnostmi ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. a) ZMJS, pokud jde o obecná ustanovení ZMJS (část první), jsou především:

- nemožnost odmítnutí spolupráce na základě ochrany zájmů České republiky (§ 5, § 146 odst. 3 věta třetí ZMJS);
- prolomení zásady speciality, pokud jde o informace a důkazy poskytnuté Českou republikou cizím státům (§ 7 odst. 2, § 146 odst. 3 věta třetí ZMJS);
- vyřizování žádostí a příkazů bez nutnosti vyžádat nejprve dodání jejich překladu do češtiny od dožadujícího mezinárodního trestního soudu nebo tribunálu (§ 147 odst. 1) ZMJS;
- obligatorní umožnění účasti jejich představitelů, obhájců a dalších osob na úkonech provedených v České republice na základě nebo v souvislosti s vyřízením žádosti nebo příkazu takového mezinárodního trestního soudu nebo tribunálu, včetně možnosti přímo klást doplňující otázky (§ 148 odst. 1 ZMJS);
- rozšíření povinnosti všech osob a státních orgánů vyhovovat dožádáním orgánů činných v trestním řízení (§ 8 odst. 1 věta první tr. řádu) i na představitele daného mezinárodního trestního soudu nebo tribunálu, pokud v souladu s jeho předpisy samostatně provádí úkony na území České republiky (§ 148 odst. 2 ZMJS); toto rozšíření však nezahrnuje možnost vynucení splnění této povinnosti ukládáním pořádkových pokut;
- zákonné prolomení státem uložené mlčenlivosti (tj. nikoli mlčenlivosti státem pouze uznané), pokud by jí mohl osobu zbavit státní orgán nebo pokud by se nevztahovala na podávání informací orgánům činným v trestním řízení, ve vztahu k výsledkům prováděným těmito mezinárodními trestními soudy a tribunály a jejich orgány (§ 149 odst. 3 ZMJS);
- podmínění možnosti odložit vyřízení žádosti nebo příkazu takového mezinárodního trestního soudu nebo tribunálu jeho souhlasem (§ 152 odst. 2 věta druhá ZMJS).

Ve vztahu ke všem druhům mezinárodních trestních soudů a tribunálů pak ZMJS upravuje:

- povinnost přednostního a urychleného vyřizování jejich žádostí a příkazů (§ 146 odst. 4 ZMJS);
- zákaz zveřejňování informací o žádostech a příkazech mezinárodních trestních soudů a tribunálů bez jejich souhlasu (§ 146 odst. 5 ZMJS);
- imunity jejich představitelů, jakož i obhájců, svědků, znalců, tlumočnicků, obviněných a dalších osob předvolaných k účasti na úkonu v řízení před mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem (§ 148 odst. 4, 5 ZMJS);
- právo na styk osob, jejichž osobní svoboda je omezována v České republice (např. v rámci výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody nebo při výkonu ochranného léčení ústavní formou), proti nimž je mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem vedeno řízení nebo kterých se týká žádost nebo příkaz mezinárodního trestního soudu, s orgány daného mezinárodního trestního soudu a s obhájci těchto osob v daném řízení před mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem, a to jak formou nekontrolované korespondence, tak formou přijímání jejich návštěv bez monitorování třetími osobami (§ 149 odst. 1, 2 ZMJS);

V oblasti předávání osob mezinárodním trestním soudům a tribunálům obsahuje úprava v ZMJS (část čtvrtá hlava III ZMJS) následující hlavní specifika spolupráce s jednotlivými typy mezinárodních trestních soudů a tribunálů:

- ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. a) ZMJS
 - místní a věcná příslušnost Krajského státního zastupitelství v Praze a Krajského soudu v Praze (§ 165 ZMJS);
 - obligatornost předběžné vazby (§ 166 odst. 1 ZMJS) a prodloužení lhůty pro doručení žádosti o předání osoby na 60 dnů (§ 166 odst. 2 ZMJS);
 - vyloučení uplatnění všech důvodů nepřipustnosti vydání (§ 91, § 164 věta třetí ZMJS) a zásadní omezení rozsahu předběžného šetření (§ 167 odst. 1 ZMJS);
 - nahrazení rozhodování soudu o připustnosti vydání i rozhodování ministra spravedlnosti o povolení vydání nařízením předání Krajským soudem v Praze, a to v pořádkové lhůtě 30 dnů od doručení žádosti nebo příkazu k předání osoby (§ 168 odst. 1 ZMJS);
 - nemožnost odložit předání osoby (§ 169 odst. 1 ZMJS);
 - prolomení zásady speciality, pokud jde o osoby vydané nebo předané Českou republikou cizím státům, mají-li být dále předány mezinárodnímu trestnímu soudu nebo tribunálu tohoto typu (§ 170 ZMJS);
- ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. b) ZMJS
 - místní a věcná příslušnost Krajského státního zastupitelství v Praze a Krajského soudu v Praze (§ 165 ZMJS);
 - prodloužení lhůty pro doručení žádosti o předání osoby na 60 dnů (§ 166 odst. 2 ZMJS);
 - vyloučení uplatnění některých důvodů nepřipustnosti vydání [§ 91 odst. 1 písm. b) až g) a j) až m), § 164 věta čtvrtá ZMJS]; z důvodů nepřipustnosti vydání se na předání těmito mezinárodním trestním soudům a tribunálům uplatní pouze důvody spočívající v české státní příslušnosti [§ 91 odst. 1 písm. a) ZMJS; i zde však platí, že pokud bude občan se svým předáním souhlasit, bude předání přípustné], reálném nebezpečí vykonání trestu smrti [§ 91 odst. 1 písm. h), i)], uplatnění zásady speciality [§ 91 odst. 1 písm. n) ZMJS] a v reálném nebezpečí porušení základních lidských práv a svobod absolutní povahy [§ 91 odst. 1 písm. o), p) ZMJS];
 - nahrazení rozhodování soudu o připustnosti vydání a rozhodování ministra spravedlnosti o povolení vydání rozhodnutím Krajského soudu v Praze o povolení předání (§ 168 odst. 1 ZMJS);
 - možnost odložit předání nebo povolit dočasné předání osoby pouze se souhlasem dožadujícího mezinárodního trestního soudu nebo tribunálu (§ 169 odst. 2, 3 ZMJS).

Další významnou oblastí, v níž se liší úprava spolupráce s jednotlivými typy mezinárodních trestních soudů a tribunálů je uznávání a výkon jejich rozhodnutí, zejména pak výkon jimi uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody (část čtvrtá hlava IV ZMJS). Možnost výkonu nepodmíněných trestů odnětí svobody uložených mezinárodními trestními soudy a tribunály ZMJS rozšiřuje i na osoby, které nejsou občany České republiky ani nemají v České republice trvalý pobyt, avšak pouze za podmínky, že výkon trestu těmito osobami bude České republice příslušným mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem uhrazen

[§ 174 odst. 1 písm. b) ZMJS]¹². Hlavní specifika spolupráce s jednotlivými typy mezinárodních trestních soudů a tribunálů jsou následující:

- ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. a) ZMJS
 - jejich rozhodnutí budou v České republice vykonávána bez nutnosti nejprve rozhodnout o jejich uznání (§ 172 odst. 1 ZMJS); budou tedy mít právní účinky stanovené ZMJS a § 4 odst. 1 písm. c), odst. 5 zákona o Rejstříku trestů ve znění tzv. změnového zákona *ex lege*;
 - jimi uložené tresty bude možné v České republice vykonat i ve vyšší výměře, než jakou připouští vnitrostátní právo České republiky (§ 172 odst. 2 ZMJS);
 - v případě osob předaných k výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody do České republiky budou dodrženy lhůty nebo jiné podmínky pro předčasné propuštění tímto mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem stanovené (§ 174 odst. 3 ZMJS);
 - osoby předané k výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody do České republiky budou chráněny zásadou speciality (§ 175 odst. 2 ZMJS);
 - částka vymožená výkonem takovým mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem uložených trestů týkajících se majetku připadá v plné výši danému mezinárodnímu trestnímu soudu nebo tribunálu nebo tomu, koho určí¹³ (§ 178 ZMJS);
 - lze vykonat i rozhodnutí, kterým byla uložena pořádková pokuta (§ 180 ZMJS);
- ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. b) ZMJS
 - jimi uložené tresty bude možné v České republice vykonat i ve vyšší výměře, než jakou připouští vnitrostátní právo České republiky (§ 172 odst. 2 ZMJS);
 - osoby předané k výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody do České republiky budou chráněny zásadou speciality (§ 175 odst. 2 ZMJS);
 - částka vymožená výkonem takovým mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem uložených trestů týkajících se majetku připadá v plné výši danému mezinárodnímu trestnímu soudu nebo tribunálu nebo tomu, koho určí (§ 178 ZMJS);
- ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. c) ZMJS
 - přízpůsobení [§ 124 odst. 2 písm. a) ZMJS] jimi uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody, pokud překračují výměru, jakou připouští vnitrostátní právo České republiky, bude konzultováno s daným mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem (§ 172 odst. 3 ZMJS).

Nad rámec mezinárodních závazků České republiky budou příjmy z odškodnění přiznaného mezinárodními trestními soudy a tribunály (všech typů) osvobozeny od daně z příjmů fyzických osob [§ 3 odst. 4 písm. i) zákona o daních z příjmů ve znění tzv. změnového zákona]

¹²) Nestanoví-li mezinárodní smlouva, tj. typicky dohoda mezi Českou republikou a příslušným mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem, jinak (§ 3 odst. 2 ZMJS; pro úplnost však lze dodat, že z hlediska ZMJS není sjednání dohody mezi Českou republikou a příslušným mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem pro výkon jím uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody podmínkou). V této souvislosti bude také zmíněno prohlášení České republiky k čl. 103 odst. písm. a) Římského statutu.

¹³) Např. Světeneckému fondu Mezinárodního trestního soudu.

Pokud jde o právní pomoc (dožádání) mezinárodních trestních soudů a tribunálů, liší se úprava spolupráce s nimi podle ZMJS (část čtvrtá hlava II ZMJS) zejména v následujících ohledech:

- ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. a) ZMJS
 - poskytování právní pomoci není vázáno na splnění podmínky oboustranné trestnosti ani u typů právní pomoci vyčtených v § 47 odst. 2 ZMJS (§ 155 věta třetí ZMJS);
 - žádosti a příkazy takového mezinárodního trestního soudu nebo tribunálu se vyřídí zcela v souladu s jeho požadavky, včetně požadavků na procesní postup, a to i kdyby byl tento procesní postup v rozporu s vnitrostátním právem České republiky (§ 157 odst. 1 a 3 ZMJS);
 - pro účely vykonání žádosti nebo příkazu takového mezinárodního trestního soudu nebo tribunálu lze vydat nezbytné vnitrostátní příkazy (např. příkaz k domovní prohlídce), a to i když pro to jinak nejsou splněny podmínky stanovené vnitrostátním právem České republiky (§ 157 odst. 2 ZMJS; podmínky se považují za splněné *ex lege*);
 - možnost odmítnout vyřízení žádosti nebo příkazu takového mezinárodního trestního soudu je omezena jen na důvody vyplývající z ochrany utajovaných informací (§ 158 odst. 1 ZMJS), z ochrany podstatných národních bezpečnostních zájmů (§ 158 odst. 2 ZMJS) a ze zásady speciality (§ 158 odst. 3, § 7 ZMJS); v prvních dvou uvedených případech o odmítnutí rozhoduje Nejvyšší soud;
 - svědek nebo znalec může odepřít výpověď z důvodů upravených vnitrostátním právem České republiky (§ 100 tr. řádu) pouze v případě, že to předpisy upravující řízení před tímto mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem umožňují (§ 159 odst. 2 věta první ZMJS); zákonem uložená nebo uznaná povinnost mlčenlivosti se na výsledcích na základě žádosti nebo příkazu tohoto mezinárodního trestního soudu nebo tribunálu neužije (§ 159 odst. 2 věta druhá ZMJS);
 - tyto mezinárodní trestní soudy a tribunály mohou osobám na území České republiky doručovat přímo poštou (§ 161 ZMJS);
- ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. b) ZMJS
 - poskytování právní pomoci není vázáno na splnění podmínky oboustranné trestnosti ani u typů právní pomoci vyčtených v § 47 odst. 2 ZMJS (§ 155 věta čtvrtá ZMJS);
- ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. c) ZMJS se přiměřeně použijí obecná ustanovení o právní pomoci (část třetí hlava I díly 2 a 3 ZMJS s výjimkou ustanovení uvedených v § 155 větě druhé ZMJS).

ZMJS rovněž upravuje otázku předávání trestního řízení z České republiky mezinárodním trestním soudům a tribunálům (ať již na žádost mezinárodního trestního soudu nebo tribunálu, anebo z vlastního podnětu justičních orgánů České republiky), stejně jako přebírání trestního řízení, původně vedeného mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem, v procesu jeho „nacionalizace“¹⁴. Pokud jde o předávání trestního řízení, úprava v ZMJS (část čtvrtá hlava V ZMJS) se ve vztahu k jednotlivým typům mezinárodních soudů a tribunálů liší, a to zejména následovně:

¹⁴) Např. podle čl. 11*bis* Jednacího a důkazního řádu Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii.

- ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. a) ZMJS
 - budou české justiční orgány povinny trestní řízení předat, pokud to takový mezinárodní trestní soud nebo tribunál České republiky nařídí nebo ji o to požádá;
 - budou české justiční orgány moci předat trestní řízení z vlastního podnětu, přičemž podmínky stanovené v § 110 odst. 1 se neuplatní;
- ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. b) a c) ZMJS
 - budou české justiční orgány moci předat trestní řízení z vlastního podnětu nebo na jejich žádost, přičemž podmínky stanovené v § 110 odst. 1 se neuplatní.

Významně odlišná je rovněž úprava průvozů osob územím České republiky pro účely řízení před mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem nebo pro účely výkonu nepodmíněného trestu uloženého mezinárodním trestním soudem nebo tribunálem (§ 184 ZMJS). Zatímco ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. b) a c) ZMJS se přiměřeně použijí obecná ustanovení o průvozech (část čtvrtá hlava V ZMJS) s tím, že některé důvody nepovolení průvozu, jako např. česká státní příslušnost osoby, o jejíž průvoz jde, či absence mezinárodní smlouvy nebo ujištění o vzájemnosti, se neuplatní (viz § 184 odst. 1 věta druhá ZMJS), ve vztahu k mezinárodním trestním soudům a tribunálům podle § 145 odst. 1 písm. a) ZMJS není povolení průvozu vůbec zapotřebí (v praxi bude, samozřejmě, nezbytné, aby daný mezinárodní trestní soud nebo tribunál o plánovaném průvozu české orgány předem informoval, aby mohla být Policií České republiky eskortní skupině poskytnuta nezbytná technická a bezpečnostní asistence).

Zločin agrese

Kromě výše nastíněné úpravy spolupráce justičních orgánů České republiky s mezinárodními trestními soudy a tribunály přináší ZMJS, resp. tzv. změnový zákon také změnu trestního práva hmotného, kterou bude v České republice, v návaznosti na změnu Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, která byla přijata na Revizní konferenci v Kampale v roce 2010, zaveden nový trestný čin agrese. Nový § 405a trestního zákoníku je ve srovnání s definicí schválenou Revizní konferencí stručnější, neboť neobsahuje kazuistický výčet jednání, kterými lze tento zločin spáchat. Podobně jako některá další ustanovení dílu 2 hlavy XIII trestního zákoníku i § 405a trestního zákoníku blanketně odkazuje na mezinárodní právo, tj. i na příslušnou změnu Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, jakmile bude ze strany České republiky ratifikována a vstoupí pro Českou republiku v platnost. Zásada univerzality (§ 7 odst. 1 trestního zákoníku) se na zločin agrese vztahovat nebude.